

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Barnehagelærer, Heltid

Høst 2021

Åpen

Forfatter: Marius Fjeld Hansen

.....
signatur forfatter

Kandidatnummer: 1366

Veileder: Kjersti Lønning Velde

Fagansvarlig: Marianne Ree

Tittel: Populærkulturens innvirkningskraft på barns lek i barnehagen

Engelsk tittel: The impact of popular culture on children's play in kindergarten

Emneord: Barns lek, rollelek,
konstruksjonslek, populærkultur,
barnehagelærer, medvirkning,
inkludering, ekskludering, kjønn,
kjønnsforskjeller,
kjønnsstereotypi, intervju, filmer,
tv-serier.

Sidetall: 32

+

Vedlegg/annet: 2

Stavanger, 03.01.2022

.....
dato/år

Sammendrag

Temaet for denne bacheloroppgaven er hvordan barnehagelærere ser populærkulturen og mediens påvirkning i barns lek, og hva dette har av betydning. I denne oppgaven har det blitt gjort kvalitative intervju med tre pedagogiske ledere på stor avdeling.

Problemstillingen for denne teksten er: *Hvordan opplever barnehagelærerne at populærkulturen virker inn på barns lek i barnehagen?*

Ut ifra denne problemstillingen har jeg brukt teorier, litteratur og empiri fra intervjuene for å finne svar. Videre har jeg drøftet og analysert disse funnene og svarene. I denne teksten er det kommet frem til at barnehagelærere bruker mediene forskjellig. Og det er viktig at barnehagelæreren tar barns interesser og medvirkning på alvor. Kjønnforskjeller i både leken og populærkulturen blir fokusert på, og det blir sett på hvor store disse forskjellene er i dag. I et samfunn preget av høyt trykk av populærkultur er det viktig at barnehagelærere følger godt med på hvilke erfaringer barna tar med seg til barnehagen, og er tilstedte i leken slik at temaer fanges opp. Barnehagelærerens interesser, alder, kjønn og holdninger er punkter som trekkes frem som viktige faktorer for barnehagelærerens bruk av mediene. Det jeg har funnet ut av i denne kvalitative undersøkelsen, er at det finnes mange sider av populærkulturens påvirkning i leken i barnehagen. Informantene var positive til populærkulturens påvirkning, og de hadde alle inntrykk av at barna ble påvirket i stor grad når de lekte rollelek og konstruksjonslek. De mente at hvis populærkulturen blir brukt riktig, er det mange gode bruksområder for dette i barnehagen.

Forord

Jeg startet arbeidet med denne bacheloroppgaven med et ønske om å få dypere innsikt i hvordan barnehagelærere opplever populærkultur. Dette føler jeg ble oppnådd i stor grad, med god hjelp.

Jeg ønsker å takke informantene for å ta seg tid til å bli intervjuet. De var positive, hjelpsomme og ga god innsikt i hvordan barnehagen kan bruke mediene. Alle viste profesjonalitet og de hadde gode refleksjoner rundt temaet.

Tusen takk til veileder, Kjersti Lønning Velde, som fra første samtale motiverte meg og ga meg råd. Takk for at du tok deg tid til å sende meg artikler, svare på e-post og gi meg den veiledningen jeg trengte. Samtalene var veldig hjelpsomme og jeg følte at vi hadde en enighet, slik at vi kunne samtale og undre sammen.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Problemstilling.....	4
1.3 Oppgavens oppbygning	4
2. Teori	4
2.1 Lek påvirket av populærkulturen	4
2.2 Medvirkning.....	6
2.3 Inkludering.....	7
2.4 Kjønn.....	7
3. Metode	8
3.1 Forforståelse.....	8
3.2 Valg av metode	9
3.3 Intervju	9
3.4 Valg av informanter.....	10
3.5 Reliabilitet og validitet	10
3.6 Analyse	11
3.7 Feilkilder.....	11
4. Empiri	12
4.1 Lek påvirket av populærkultur.....	12
4.2 Barns valgfrihet.....	13
4.3 Inkluderende eller ekskluderende lek?	14
4.4 Kjønnforskjellene	15
5. Drøfting	16
5.1 Lek påvirket av populærkultur.....	16
5.2 Barns valgfrihet.....	17
5.3 Inkluderende eller ekskluderende lek?	18
5.4 Kjønnspromblematikken	19
6. Avslutning	21
7. Litteraturliste	23
8. Vedlegg	26
8.1 Vedlegg 1: Samtykkeskjema for intervju:	26
8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide:	30

1. Innledning

I denne bacheloroppgaven vil jeg se nærmere på hvordan pedagogiske ledere på stor avdeling mener populærkultur virker inn på barns lek. Det som vektlegges i oppgaven er hvordan barnehagelærerne opplever at barns lek bidrar til inkludering, ekskludering, medvirkning og kjønnsforskjeller. Dette er relevant for å se på hva barna bruker mediene til, og hvordan det kan påvirke leken. Korsvold (2016) skriver at i nyere tider er forbruk og medier en stor del av barns hverdagspraksis, og det er ofte barna som tar i bruk ny teknologi først. Barns forbruk er langt på vei et mediert forbruk, med begrunnelse i at digitaliseringen spiller en fremtredende rolle. Når barn ser film, oppmuntres de til å kjøpe leker som hører til filmen, eller motsatt (Korsvold, 2016, s. 151). Hva gjør denne overfloden av medier rettet mot barn med barnas lek? Hva tenker barnehagelærere om denne påvirkningen? Og er disse mediene negative eller positive for barnas lek? Ifølge Medietilsynet (2021) fortalte 82 prosent av foreldre at de lar barnet sitt se på film, serier eller TV hver uke, og 56 prosent av foreldre sa at barnet så på YouTube eller YouTube Kids hver uke (Medietilsynet, 2021, s. 11). Når mediene tar så mye tid av barna i alderen 1-5 år, er det viktig å se på følgene av det. Denne teksten tar også opp hvordan barna som ikke erfarer populærkulturen kan bli påvirket av de andre barna sine medievaner.

Stine Liv Johansen (2015) skriver at diskusjonen om barn og medier er viktigere enn noensinne. Voksne kan ha bekymringer om at mediene «stjeler» tid fra fysiske aktiviteter, og disse bekymringene skal tas på alvor. Det ser ut som at det er avgjørende at man ikke ser på diskusjonen som om det finnes en fasit. Men at alle tar mediene på alvor, og tar hensyn til at mediene er en sentral del av leken i de nyere tider (Johansen, 2015, s. 115).

1.1 Bakgrunn

Jeg har valgt å se nærmere på dette temaet siden det ofte har vært mye fokus på sanger eller leker i barnehagen, som er inspirert av medier og populærkultur som for eksempel Kaptein Sabeltann. Her har de brukt inspirasjon til å kle seg ut, synge, grave etter skatter i sandkassen eller leke pirat. Barna har ofte hatt klær som er inspirert fra TV-serier som Paw Patrol, Ninjago eller Pokémon. Jeg har i min egen barndom hatt mye påvirkning fra populærkulturen, gjennom dataspill, tv, musikk og film, som gjør meg interessert i dette temaet. Dette temaet er faglig interessant fordi populærkultur er noe relativt nytt å forholde seg til, så det er ikke like mye kunnskap og teori innenfor dette temaet. Fra mitt synspunkt

er det stor forskjell i de ulike barnas erfaringer rundt populærkultur. Jeg erfarte at det er forskjell på hvordan de voksne på avdelingene bruker populærkulturen, derfor ønsket jeg å bruke denne oppgaven til å få en bedre forståelse på hvordan jeg som pedagogisk leder kan bruke populærkulturen i arbeidet i barnehagen.

1.2 Problemstilling

Problemstillingen i denne teksten er:

Hvordan opplever barnehagelærerne at populærkulturen virker inn på barns lek i barnehagen?

I denne teksten brukes begrepet populærkultur om leker og klær man finner i butikken, tv-serier, filmer, videospill og internett. Begrepet «virker inn» i problemstillingen, fokuserer på hvordan barnehagelærere ser og opplever at barns lek blir påvirket av elementer som barna har sett igjennom mediene.

1.3 Oppgavens oppbygning

I denne oppgaven vil jeg først presentere relevant teori for temaet jeg skal undersøke med fokus på Vygotsky sitt syn på lek, endringen av leken, hvordan ulike typer lek blir påvirket, hva ulike forfattere har å si innenfor temaene og hva lovenes betydning har å si. Deretter vil jeg presentere hvilken metode jeg har valgt for undersøkelsen og hvilke fordeler og ulemper denne metoden har gitt meg. Videre består oppgaven av empiri, hvor det blir sett på hva barnehagelærere hadde å si når det kom til populærkulturen i barns lek. Etter dette kommer drøftingsdelen, hvor teorien og empirien blir drøftet for å finne ulike svar på hva barnehagelærere tenker og gjør når det kommer til hvordan populærkulturen påvirker lek, medvirkning, inkludering og kjønnsforskjeller.

2. Teori

2.1 Lek påvirket av populærkulturen

Psykologen Lev Vygotsky (1896-1934) så på lek som en sosial prosess. Senere utviklet Vygotsky en sosio-historisk-kulturell teori om barns lek og utvikling av tenkning og språk. Barns utvikling påvirkes av den sosiale sammenhengen, den historiske utviklingen og den kulturen som barna befinner seg i, mente Vygotsky. Han mente også at alle høyere mentale

funksjoner, som språk og tenkning, har sine røtter i mellommenneskelig samspill (Askland & Sataøen, 2003, sitert i Öhman, 2012, s. 51).

Lillemyr (2011) skriver at barns lek de siste 100 årene har gjennomgått en omfattende endring. Han mener at den største forskjellen er den enorme mengden leketøy som produseres i andre land, med tanke på salg i Vesten (Lillemyr, 2011, s. 53). I en undersøkelse gjort i Sverige kom de frem til at barn i gjennomsnitt har over 500 leker på sitt eget soverom (Svensson, 1998, sitert i Lillemyr, 2011, s. 53).

Rollelek er en type lek som forekommer i alle kulturer og som oppstår generelt rundt samme tid i et barns liv. Og i den vestlige delen av verden anses rollelek for å være den beste metoden barn kan utvikle symbolisering, mentalisering, perspektivtaking og metakognisjon. Selv om rollelek er en universell lek som etableres ved samme alder, er det stor variasjon mellom ulike kulturer i hvordan de bruker rolleleken. Barna i rolleleken velger ulike roller, noen barn er utforskende og konstruerende, noen barn er mer dramatiske, fortellende og tar rollen som regissører (Öhman, 2012, s. 122). Rolleleken som foregår med venner gir barna en mulighet til å tidlig utforske den sosiale orden og regelsystemer. Öhman (2012) skriver videre at en stor del av lekens felles mening og betydning må komme frem i enighet mellom barna selv, slik at leken kan holdes i gang og fortsette. Barnas rollelek er på likvis, og det må alle forstå. Det sosiale og verbale samspillet i denne leken krever derfor at barna er samkjørte (Öhman, 2012, s. 131-132). Ett steg videre i defineringen av barnas roller og lekeinnhold kan gå på leker og figurer som blir solgt som produkter av tegnefilmer og tegneserier. Eksempler på slike figurer er Barbie og Star Wars-figurer (Nilsen, 1985, s. 72).

Når det gjelder konstruksjonslek, skriver Nilsen (1985) at det materiellet som i utgangspunktet er mer eller mindre fleksibelt, kan kalles for miljøbyggemateriell. Dette kommer av at delene er løse og kan kombineres med hverandre, slik som Lego, Duplo og andre type brikker og former (Nilsen, 1985, s. 71). I et eksempel fra 1995, hadde 5 grupper barn fått leke med 800 byggeklosser. Gruppe A valgte å bygge SAS hotell og fengsel, siden det hadde vært mye om en flykapping på nyhetene (Trageton, 1995, s. 57).

Fremveksten av ulike mobil- og nettbrettapplikasjoner for barn har vært enorm de siste årene, og det viser at barn er en kommersielt interessant gruppe. Dagens enkle tilgang til barnekanaler gjør at barn blir gjenstand for reklame. Reklamenes mål er at barna ikke skal ta egne valg, men at de skal ønske seg akkurat det produktet som blir annonsert. Spin-off-produkter blir produsert med samme intensjon. Her er de norske allmennkringkasterne med

på å forme barna som konsument. Barna formes ikke bare som konsument av medieinnholdet de viser, men også av kommersielle produkter (Nyjordet, 2018, s. 15).

2.2 Medvirkning

Mine tanker om hvorfor medvirkning er et relevant begrep er at gjennom medvirkning får barna mulighet til å bruke sine egne interesser i leken, og det kan være interesser som de har fått gjennom tv, media osv. Medvirkning i barnehagen handler om at barna skal få mulighet til å si sin mening om noe, og at den meningen blir lyttet til (UngMed, u.å.). I 2005 ble barnehageloven endret, og medvirkning ble satt i fokus (Korsvold, 2020). Den dag i dag står det fortsatt i barnehageloven at barn jevnlig skal få mulighet til å delta aktivt i planleggingen i barnehagen (Barnehageloven, 2005, § 3). Og i 2014 ble medvirkning tatt med i *Grunnloven* (Kunngjøring av redigert versjon av Grunnloven kap. E og F, 2014, § 104). Rammepånen for barnehagen fokuserer også på dette, og skrivet at barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 21).

Johansson (2013) skriver at en strategi som barnehagelærere kan bruke for å opprettholde barnas læring, er å se og forstå det barna holder på med, som læring. Barnehagelærerne trenger ikke å delta i barnas lek, men studere aktivitetene deres for å så forstå barnas læring (Johansson & Jahr, 2013, s. 83).

I de senere år er det hevdet at det viktigste er å se på barn som subjekter i samspill. Da blir perspektivet på barns utvikling i form av transformasjoner mer logisk enn hvis man ser på dem i form av interaksjoner. Samspill som transformasjoner setter søkelyset på hvordan barna gjensidig innvirker på konteksten og på hverandre når de hele tiden prøver å initiere, bevare og forbedre en sosial og kulturell tilhørighet. I nyere utviklingspsykologisk teori legges det mer vekt på disse transformasjonene, enn på interaksjoner, det beviser at verken barn eller utviklingsmiljøer kan betraktes som konstante størrelser over tid. Både barn og utviklingsmiljøene er i en stadig forandring og de påvirker hverandre gjensidig, som innskudd til barns utvikling (Lillemyr, 2011, s. 22).

En del av barns medvirkning er deres mulighet til å få lov til å bruke barnehagens rom og materialer fritt, uten å måtte spørre eller å bli forhindret i deres lek og utforskning. Dette vil gi de en følelse av at de selv er i stand til å ta egne valg, når det kommer til valg av rom de vil leke i eller lek de vil holde på med (Bratterud et al., 2012, s. 59).

2.3 Inkludering

Inkludering er et relevant begrep grunnet at barn gjerne tar inspirasjon fra mediene hjemme, og bringer dette til barnehagen for å dele interessene med vennene sine. I lek er inkludering et viktig tema, slik at man som barnehagelærer kan skape gode samspill for barna. I denne bacheloroppgaven er det relevant i forhold til problemstillingen, siden man kan få innsyn i barnehagelæreres oppfattelse om lek påvirket av populærkultur er inkluderende eller ekskluderende. Inkludering i barnehagen handler om at barnehagelærerne tilpasser læringsmiljøet til mangfoldet som er blant barna, og gir alle en reell mulighet for deltagelse i det faglige og sosiale felleskapet (Statped, 2020).

Rammeplanen (2018) skriver at personalet i barnehagen skal fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta og erfare glede i lek (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 17).

Læreprosessen er viktig, og det er uvanlig at barnehagelærere poengterer at barna lærer av hverandre. Det de mener er hovedsakelig at de eldre barna lærer opp sine yngre kammerater. I slike situasjoner er de eldre barna forbilder, som lærer de yngre barna å leke. Her skriver Johansson (2013) at det hovedsakelig virker som at læringen handler om at de yngste barna ser på og imiterer det de eldre barna gjør (Johansson & Jahr, 2013, s. 83).

Inkludering er en sammenhengende prosess som må pågå konstant, der hvert enkelt barn får delta i felleskapet ut fra sine forutsetninger. Inkluderingsbegrepet innebærer at alle i barnehagen godtar at alle barn er forskjellige, og at ulikheter er helt naturlig (Gunnestad, 2014, s. 194). Å gi barn erfaringer med å delta i et demokrati kan være å gi dem kunnskap med inkludering gjennom vennskap og lek. Når barna får denne muligheten til å ta del av noe, å bli godtatt og være engasjert sammen med andre, vil barna oppleve glede og få erfaringer med inkludering. Manglende inkludering i lek vil begrense barnas frihet til å forme sin egen identitet (Larsen & Slåtten, 2019, s. 311-312).

2.4 Kjønn

I Randi Dyblie Nilsen sin bok om rollelek fra 1985 nevner hun de tradisjonelle kjønnsrollene. Kjønnsrollene til jenter var at jenta skulle være snill, hjelpsom, beskjeden, følsom, med arbeidsoppgaver som å passe barn, gjøre husarbeid og stelle de gamle og syke. Jentene skulle også være interessert i håndarbeid, mote, utseende og matlaging (Nilsen, 1985, s. 31). Gutten derimot skulle være selvstendig, aktiv, dristig, modig, pågående, med arbeidsoppgaver innenfor teknikk, håndverk, administrasjon, økonomi og kroppsarbeid. Og de skulle være interesserte i politikk, sport og mekanikk (Nilsen, 1985, s. 32). Nilsen (1985) skriver videre at jentenes lek i stor grad går ut på mor-og-barn-lek. Hvor

jentene kler av og på dokka, gir den mat, lager middag, går tur osv. Denne leken utspiller seg ofte sosialt med at dokkene blir tatt med på besøk eller at de drar på butikken (Nilsen, 1985, s. 32). Videre skriver hun at guttenes lek er en klar motsetning. Guttenes rollelek tar ofte inspirasjon fra lek utenfor hjemmet, hvor guttene går inn i roller som buss-sjåfør, brannmann, politi osv. (Nilsen, 1985, s. 34). Når barnegruppen skal finne leder til leken, skriver Nilsen (1985) at en faktor som påvirker guttenes valg av leder er fysisk styrke. Jentenes leder derimot handler om hvem som har best evne til fantasi og initiativ (Nilsen, 1985, s. 44).

Löfdahl (2014) skriver om sitt forsøk på å utfordre de tradisjonelle kjønnsrollene. Forsøket gikk ut på å skape et kjønnsnøytralt miljø, og et tiltak var å fjerne dukkekroken. Löfdahl (2014) skriver at selv om dukkekroken ble fjernet, lagde jentene en egen hjemmekoselig dukkekrok. Guttene på avdelingen utfordret jentenes lek ved å bryte inn og ødelegge leken (Löfdahl, 2014, sitert i Johansson et al., 2015, s. 26).

Larsen og Slåtten (2019) skriver at det er ikke mediene som bestemmer vår oppfatning av kjønnsrollene, men at mediene ofte viser et stereotypisk kjønnsrollemønster. Barn kan finne rollemodeller av alle slag i mediene, og de vil hovedsakelig fokusere på de som er sosialt aksepterte i sine miljø (Larsen & Slåtten, 2019, s. 212).

Jane Hislam (1996) skriver at uansett hvor store forskjeller det kan være mellom barna i en gruppe, handler hvert enkelt barn ut fra sin egen personlige historie. Når man sammenlikner barnegruppen, kan virkelighetsbildet ødelegges ved at bare et mindretall av barna skiller seg ut. Dette kom tydelig frem i en studie av fysisk lek (Maccoby og Jacklin 1974), hvor de registrerte store forskjeller i atferden mellom guttene og jentene.

Forskjellen her var at bare noen få gutter skilte seg ut som veldig aktive i den fysiske voldsomme leken. Altså flertallet av guttene hadde samme atferd som jentene.

Kjønnsforskjellene i denne typen lek var stor, men det gjaldt ikke alle guttene (Hislam, 1996, s. 59).

3. Metode

3.1 Forforståelse

Førforståelse er det Dalland (2020) beskriver som de forutsetningene vi har når vi møter et fenomen, men at vi ikke kan unngå å ha tanker om det på forhånd. At selv om man ikke vil la seg påvirke på forhånd av resultatene, vil man ha tanker om det (Dalland, 2020, s. 60).

Thurén (2009) kaller dette for forforståelse. Han skriver at denne forforståelsen oftest er ubevist. Videre kaller han riktig forforståelse for forkunnskap og feilaktig forforståelse for fordom (Thurén, 2009, s. 70).

Forforståelsen min påvirker resultatet ved at jeg allerede har noen tanker om hvordan populærkulturen blir brukt i barnehagen, som gjør at jeg kan legge fokus ekstra på noen temaer innenfor dette.

3.2 Valg av metode

Når man har funnet noe man vil arbeide med i et prosjekt, må valget av metode komme før eller siden. Når man har en ferdig problemstilling, vil det være naturlig å utforske måter å komme frem til svar på. Valg av metode handler om å velge fremgangsmåte (Dalland, 2020, s. 216). Intervjuene i denne oppgaven var kvalitative, semistrukturerte intervju.

Kvalitative metode er den metoden som handler om å fange opp informantenes meninger og opplevelser, som ikke lar seg tallfestes eller måles (Dalland, 2020, s. 54). Kvalitativ metode er mer fleksibel, mer spontan og gir en enklere tilpasning i interaksjonen med informanten (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 17). Når det gjelder valget av metode, var valget naturlig. Intervju passet best når oppgaven omhandler det å få se på barnehagelærerens refleksjoner, tanker og meninger. Det kunne ha vært spennende å ha observasjoner som ser på hvordan barns lek blir påvirket av populærkulturen, og hvordan barna bruker ulik populærkultur i lek. Ved å ha intervju kan vi lettere spørre de pedagogiske lederne om hvordan de opplever det.

3.3 Intervju

Semistrukturert intervju betyr at intervjuguiden (Vedlegg 2) brukes som en mal for intervjuet, men spørsmål, temaer og rekkefølge kan variere (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 79). En intervjuguide er en liste med temaer, hvor spørsmålene som skal stilles i intervjuet står innunder hvert tema. Intervjuguiden var selve rammen til intervjuene (Løkken & Søbstad, 2013, s. 108). Semistrukturert intervju gjorde at spørsmålene kunne tilpasses til intervjuet, og kunne opprettholde en god flyt i samtalen. Denne flyten i samtalen gjorde at intervjuene ikke stoppet opp, og at informanten kunne føle at intervjuet var godt planlagt. Jeg valgte å stille de enkleste spørsmålene først og få en god start på intervjuet. De gangene informanten nevnte noe som handlet om en annen kategori, førte jeg samtalen videre i den retningen ved å stille spørsmål fra den kategorien. I oppgaven

valgte jeg å bruke åpne spørsmål slik at informanten fikk sagt så mye som mulig til hvert spørsmål. På denne måten kunne jeg høre hva informanten sa og planlegge hvilket spørsmål jeg skulle stille videre (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 17).

3.4 Valg av informanter

Kvalitative intervju handler det om gode, informasjonsgivende samtaler med et fåtall av informanter (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 49). Jeg tenkte at tre informanter ville holde til å gi meg nok empiri. Ut ifra tidligere forskning om populærkulturens påvirkningskraft hos barn, har jeg et inntrykk av at pedagogiske ledere har ulike meninger om arbeid med populærkultur i barnehagen. Når jeg skulle velge informanter tok jeg valgene basert på pedagogiske ledere jeg følte passet til min oppgave, ut ifra tidligere interaksjoner med dem. Med tanke på problemstillingen min kom jeg frem til at det var spennende å fokusere på pedagogiske ledere på stor avdeling. Jeg tenkte igjennom alle pedagogiske ledere på store avdelinger i barnehager jeg har vært tidligere. Jeg var ikke fokusert på om jeg hadde kjennskap til dem eller ikke, fokuset mitt var på hvordan forhold de hadde til populærkultur i leken. Både informant «Erik» og informant «Ingrid» var på avdeling hvor barna var 5 år. Informant «Anne» var på avdeling med 3-5-åringer. Vi kan si at intervjuene hadde homogent utvalg, altså at utvalget av informanter ikke hadde mye variasjon (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 51). Da jeg skulle ta kontakt, valgte jeg å sende e-post. Det er ikke alltid det passer å ta en telefon, derfor jeg tenkte at da kunne de svare når de hadde tid og tenke over om de ville bli intervjuet.

3.5 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet betyr pålitelighet, og handler om innsamlingen av informasjon skal gjennomføres på riktig måte. Validitet betyr relevans og gyldighet, som handler om at det som måles skal være relevant og være gyldig for problemstillingen (Dalland, 2020, s. 43). Denne bacheloren er skrevet gjennom Universitetet i Stavanger, og universitetet er en del av de institusjonene som har fått opprettet et personvernombud for forskning ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD) (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 44). I forkant av intervjuene fikk informantene en samtykkeerklæring (Vedlegg 1) de skulle skrive under på, for å gi oss tillatelse for å bruke svarene de gir i bacheloroppgaven. Samtykkeerklæringen er en søknad gjennom det nasjonale barnehageforskningscenteret FILIORUM, som gir informantene informasjon om bacheloren og rettighetene de har som

informant. I intervjuet var det ikke tillatt å bruke lydopptak, dette betyr at intervjuet måtte noteres ned. Her valgte jeg å notere selv, selv om jeg kunne ha fått medstudenter til å notere for meg. Jeg valgte å notere selv siden jeg da kunne ha kontroll på infoen som kom med. Hvis det var noe jeg ikke fikk med meg, kunne jeg be informantene si det på nytt. Dette førte til at samtalen kunne stoppe opp noen ganger hvis jeg fikk mye å notere på en gang. Disse pausene førte også til at informantene kunne gruble litt ekstra over spørsmålene, og komme med flere refleksjoner og utdype mer.

Taushetsplikt og anonymitet er viktige aspekter av etikken, og dette er sentralt i arbeidet med å skaffe empiri i en bacheloroppgave. Ved å bruke kvalitativ metode og intervju, gjør dette at informantene gjerne bruker eksempler om barna eller forteller om interaksjoner barna kan ha hatt i leken. I alle slike tilfeller skal informantene eller barn som blir nevnt anonymiseres (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 46). I denne teksten vil informantene bli beskrevet med andre navn enn sitt eget.

3.6 Analyse

Analysen er det etterarbeidet som blir utført for å finne ut hva intervjuene har å fortelle (Dalland, 2020, s. 94). Selve analyseringen av intervjuene startet med at jeg markerte det som var mest sentralt og det informantene fokuserte på med sine synspunkter. Etter å ha lest igjennom svarene til informantene flere ganger, sammenlignet dem og funnet tendensen, kom jeg frem til noen kategorier hvor svarene kunne bli plassert. Å analysere betyr å dele opp noe, og målet med analysen er å få redusert datamengden slik at det bare er det mest sentrale som er med (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 39). Analysen og problemstillingen henger nøye sammen, siden analysen skal gi svar på problemstillingen (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 39).

3.7 Feilkilder

Som nevnt tidligere hadde jeg litt kjennskap til alle informantene før intervjuene. En feilkilde her kan være at de ikke vil dele noe, siden de vet at jeg har kjennskap til barnet de snakker om. Under intervjuene var det ikke tillatt å bruke lydopptak, så det jeg gjorde var å notere imens intervjuene foregikk. En feilkilde her er at det er mulig at informantene sa noe jeg ikke rakk å notere ned. Jeg mener at de få gangene dette skjedde klarte informantene å gjenta slik at jeg fikk med det viktigste. Det er også en mulighet at spørsmålene kan ha vært litt ladede og at informantene ble styrt til å svare i en retning. Jeg oppfattet at innenfor

hvert tema, fikk informantene både frem positive og negative sider. Selv om det har vært ulike faktorer som kan ha ført til en endring i kvaliteten på intervjuene, ga intervjuene pålitelige svar og prosessen ble gjennomført på en passende og resultatrik måte. Pålitelighet er viktig for å vise at man faktisk har gjort jobben sin for å finne frem til gode svar, og at svarene er fra troverdige kilder (Dalland, 2020, s. 58).

4. Empiri

4.1 Lek påvirket av populærkultur

Alle informantene hadde den samme opplevelsen om at populærkulturen påvirket leken hos barna i stor grad. Erik sa blant annet at dagens barn ser mye mer på tv og medier enn det han gjorde, og at han kanskje fikk se en time på tv. Han sa videre at *«Før lekte man for eksempel ninja, men nå har leken blitt veldig spesifikk og de bruker karakterer som Ninja Turtles, Ninjago og superhelter, som Ironman og Hulken»*. Både Erik og Ingrid sa at de ser mye av påvirkningen i de kreative lekene som når barna perler Pokémon og havfruer, eller når barna skal tegne, vil de ofte ha ark med Pokémon-print eller enhjørninger. Anne sa at *«I det siste har jeg sett påvirkningen fra Kardemomme by, fordi mange av ungene har vært i dyreparken i Kristiansand. Her leker de røver og de klatrer i trær»*. *«De barna som hadde interessen for Kardemomme by, påvirket både oss voksne og barna på avdelingen. Vi leste boken i barnehagen, før vi dro på en fremvisning av Kardemomme by på en folkehøgskole»*.

Alle informantene var enige om det er i rollelek og konstruksjonslek de ser påvirkningen av populærkulturen. Erik fortalte at rolleleken er ikke lenger preget av «mor og far» tematikk, men mer inspirert av dagens serier og filmer. Ingrid fortalte i hennes barnegruppe leker de mye Star Wars, Ninjago og Elsa fra Frost filmene. Hun nevnte at det er naturlig at populærkulturens påvirkningskraft kommer frem i rolleleken, siden da trenger de kun fantasien.

Når det kommer til konstruksjonslek, utspiller barnas inspirasjon fra populærkulturen seg mest i LEGO, mens flere også nevner materialer som Plus-Plus eller pappesker. I konstruksjonsleken er temaet ofte bygging av Star Wars skip, soppen fra Super Mario og Minecraft.

De pedagogiske lederne hadde en positiv tilnærming til populærkulturens påvirkningskraft i barns i lek, Ingrid mente at innholdet i leken får ikke dårligere kvalitet selv om det er et

kommersielt tema. Anne sa blant annet; «*I bunn og grunn er det de samme lekene som før, bare at karakterene er annerledes. Boltreken med Hulken og Ninjago er de samme lekene som Cowboy og indianer. Det er de samme menneskelige instinktene, bare i nye former for samme lek*».

4.2 Barns valgfrihet

Informantene la mye vekt i arbeidet de gjør med at barna skal få ta del i bestemmelser og at barna opplever valgfrihet i lek. De alle mener at barna på deres avdelinger får medvirke og at de legger opp til samtaler med barna om hva de ønsker. Erik sa at når de spiller musikk, snakker han med barna og barna selv får velge sang på telefonen. Han deler at han synes det er vanskelig for oss voksne å alltid vite hvilken sang barna tenker på, siden mye av sangene de vil høre kan være fra tv-serier eller fra bilturen til barnehagen. Erik fortalte videre at måten barna blir forstått på har mye med hvilken ansatt som er til stede. Han sier at det er lettere for de som gjerne er litt yngre, siden de deler mye av de samme erfaringene fra egen barndom påvirket av medier og spill. Informantene sa at de gjerne leter etter informasjon hvis det er et tema som barna brenner for. De finner måter hvor de kan bruke det i barnas lek. Erik sier at hvis den ansatte ikke har denne forståelsen, er det lett å trekke leken vekk fra det barna selv ønsker. Ingrid legger mer vekt på rekvisittene som barnehagen anskaffer til barnas lek, hun nevner da barnehagen handlet inn Elsa-rekvisitter og Kaptein Sabeltann-kostymer. Hun sier at hvis barnehagen skal skaffe leker på barnas premisser, må de bruke populærkulturen aktivt og vite hva som interesserer barna. Slik som Erik nevnte, tar også Ingrid og Anne opp at barna får velge musikken, Ingrid legger til at barna gjerne får velge perlemønster og printeark selv. Anne fortalte at barnehagen har lekedag på fredager, hvor barna kan ta med seg egne leker. Hun påpekte at lekene barna tar med er uten tvil påvirket av populærkulturen og hva som reklameres for i butikkene. Anne nevner også at barna får bursdagsbøker når de har bursdag og at bursdagsbarnet får delta i prosessen av å lage boken. Hun fortsetter med å si «*Vi søker mye på nettet når barna skal få bursdagsbøker, hvis de liker Minecraft, så får de for eksempel Minecraft-karakterer på boken sin*».

4.3 Inkluderende eller ekskluderende lek?

Da informantene snakket om inkludering, hadde de mye å dele. Alle informantene nevner at barna får et felles forankringspunkt når leken er inspirert av populærkulturen. Erik begynte å fortelle at han hovedsakelig opplever populærkulturen som inkluderende, fordi det er noe som er kjent for de fleste ungene på tross av deres ulikheter og kulturforskjeller. Han ser på det som en mulighet hvor alle barna kan leke med samme forståelse rundt et tema, selv om de ikke har lekt det før. Erik fortalte at *«Da jeg selv startet å jobbe i barnehagen, valgte jeg å se på barne-tv, slik at jeg kunne få se på de karakterene og seriene som inspirerte barnas lek. Jeg selv går aktivt inn for å lære hva de sosialt svake barna ser på og interesserer seg for, slik at jeg kan hjelpe de å komme inn i leken.* Han nevner at det kan virke ekskluderende at barna bruker serier og film som inspirasjon, siden det ikke er alle barn som får se på seriene og filmene. Men at det er barnehagelærerne sin oppgave å bruke de digitale mediene til å aktivt aktivere barna som ikke har denne kjennskapen. Ingrid skiller også på hva som er positivt og negativt. Hun sa *«Jeg tenker at leken på mange måter blir inkluderende. Dette er fordi barna blir veldig tilgivende og de endrer gjerne på regler. Altså selv om det bare er en Elsa i filmen Frost, kan flere av barna få lov til å være Elsa i leken».* Informantene forteller at de ikke bruker noe særlig film i barnehagehverdagen. Ingrid påpeker at de gangene hun skulle velge film, har det vært vanskelig. Hodebryet kommer av at barna har så ulike erfaringer med å se film, og dette kan gi noen av barna mer kontroll i den filminspirerte leken. Hun sier at barna som tar denne sjefsrollen kan gjøre at de andre barna kan bli redde og passive. Ingrid fortalte at *«Det er vanskelig å gjøre noe med dette i barnehagen, siden barna har forskjellige rammer i hjemmene sine. Barn med storesøsken blir gjerne dratt inn i denne verden tidligere enn resten. Det er nok mange barn på avdelingen som ikke har sett Frost eller Kaptein Sabeltann, men likevel så leker barna leker som er inspirert av dette».* Ingrid mener at hvis alle barna skal få samme utgangspunkt, må de ansatte legge til rette for dette. Hun nevner at hun husker at hennes generasjon lekte Pocahontas, og at hun ikke tror at barns lek i dag er av noe dårligere kvalitet. En annen negativ side ved populærkulturen er at siden det er så kommersielt, gir det gjerne ekstra status, avslutter Ingrid med. Anne fokuserte på det negative da hun begynte å fortelle om inkludering og ekskludering i leken. Slik som Ingrid fortalte, nevner Anne at populærkulturen splitter barnegruppen og at det blir vanskelig for barna å ha et felles fokus. Anne forteller om et eksempel hvor noen foreldre ga barnet sitt et sjakkbrett og andre type aktiviteter. Dette resulterte i at når de snakket om Minecraft eller Ninjago, så følte de seg utenfor. Videre sa Anne at leken også har noen inkluderende

kvaliteter. *«En gutt hadde foreldre som fortalte mye eventyr, som han tok med i barnehagen hvor han begynte å leke med troll og huldre. Dette inspirerte de andre barna til å bli med i leken hans».*

4.4 Kjønnsforskjellene

Igjennom hele intervjuet hadde informantene mye å si som omhandler dette temaet. Det virket som at alle informantene hadde den samme oppfattelsen av kjønnsforskjellene i barnehagen. Informantene sa at guttene leker med det som er rettet mot gutter, som Ninjago og superhelter. Og at jentene leker mye med prinsesser, Elsa og My Little Pony. Erik legger til *«Jentene kan gjerne bli med på guttenes lek når de leker Ninjago, men da lager jentene egne karakterer med langt går og rosa drakt. Jentene lager også mer show enn guttene gjør, de bruker mye fremføringer med både sang og dans».* Når det gjelder arbeidet med kjønn fortalte han *«Kjønn er veldig viktig og vi jobber mye med det i barnehagen. Vi jobber kanskje litt ekstra med det siden jeg er mann i barnehage. Jeg kan ofte føle at foreldre og andre kollegaer forventer at vi menn bare klatrer i trær og herjer med ungene».* Erik fortalte også om de negative sidene som populærkulturen bringer i arbeidet med kjønn. Han nevnte at fra hans erfaring blir kjønnsrollene i seriene veldig stereotypiske. Han sa *«I mange av seriene kan det handle mer om kjønnene, enn om selve individene. Guttene skal ofte være tøffe og rampete, mens derimot jentene tar rollen som den stereotypiske prinsessen. Dette kan ødelegge for barna, spesielt hvis de er usikre på egen kjønnsidentitet».* Både Erik, Ingrid og Anne fortalte om hvordan de opplevde at barna ble påvirket. De hadde alle samme oppfatning, som var at barna faktisk blir veldig påvirket av mediens kjønnsdeling. Anne legger også til at forskjellen gjerne kommer fra det de blir presentert for. Hun sier at de for eksempel har jenter med eldre brødre, som har gitt dem en forståelse for Ninjago og kan leke med guttene. Da hun forteller om den synlige forskjellen sier hun *«Jeg ser mye at guttene vil ha en annen type spenningslek og dramatisk lek enn hva jentene vil. Jentene leker mer med dyr, mennesker og familier, guttene leker mye dinosaurer, Ninjago og Minecraft».* Hun forteller at disse skillene kommer mye fra mediene og hvordan butikkene er fremstilt. Anne avslutter med å si *«Jeg mener at det ikke er interesse i at alle barn skal leke med alt, jeg synes det er bra at noen lærer omsorg og andre fokuserer på å leke med gravemaskin».*

5. Drøfting

5.1 Lek påvirket av populærkultur

Vygotsky ytret i sin teori at den sosiale leken og barnekulturen utvikler de mentale funksjonene som språk og tenkning. Det er fint at barnehagelærerne argumenterer for at leken som blir påvirket av populærkulturen er sosial. Barnehagelærerne så populærkulturen bli brukt i både rollelek og konstruksjonslek, hvor rolleleken spesielt blir sett på som en sosial lek hvor barna tar ulike roller innenfor et tema. Informantene beskriver også konstruksjonsleken med LEGO og Plus-Plus som sosial, og gir eksempler som styrker argumentene. De forteller at de gjerne samarbeider med barna for å bygge Star Wars-skip, Super Mario-karakterer, Minecraft-figurer og Pokémon. Rolleleken i alle barnehagene gikk ut på mye av det samme, som kan være en bekreftelse på at mediene klarer å trekke barna mot de samme lekene, seriene og filmene.

Lillemyr nevner den enorme mengden leketøy som produseres. Selv om Erik nevner at barn ser mye mer på TV, gjør ikke dette at de vil ha mindre leker. Nyjordet skriver at barna blir påvirket av reklamer, her kan vi si at mye av produktene som barna leker med er fra seriene og filmene, altså spin-off produkter. Alle informantene nevnte ulike karakterer som barna lekte fra populærkulturens verden. Anne fortalte om lekedagen avdelingen hadde hver fredag, hvor hun nevnte at barna hadde med leker inspirert av populærkultur, som Minecraft, Barbie, Ninjago og dinosaurer fra serier på TV. Her er det nok ikke bare populærkulturen som påvirker barns lek, men også andre barn og søsken. I eksempelet til Trageton nevnt tidligere ser vi hvordan barna tar inspirasjon fra medier når de skal finne motivasjon i konstruksjonsleken, i nyere tider ser vi at barna bruker mye annet fra populærkulturen som inspirasjon. Dette passer til det Ingrid og Erik forteller når de snakker om at barna trekker inn Pokémon inn i de fleste leker. Barn før lekte nok mer bondegård eller katt og hund lek. Barna i dag leker gjerne Pikachu, Charmander og andre Pokémon-karakterer. Erik og Ingrid snakket om populariteten til Star Wars, noe som Nilsen nevnte i boken sin fra 1985. Dette sier noe om hvordan Star Wars har klart å holde seg relevant gjennom filmer, serier, LEGO, lekefigurer og klær. Vi skal ikke se bort ifra at det er foreldre som har hatt interesse for Star Wars, og brakt denne interessen med seg videre til egne barn. Nilsen skrev at guttenes lek i 1985 tok mye inspirasjon fra ulike yrkesrollene som barna observerte utenfor hjemmet. Informantene fortalte at disse yrkesrollene er sjeldnere i dagens barnehager, dette kan være fordi barna henter mye av inspirasjonen fra TV-skjermen hjemme.

Vi har sett argumenter for at barnehagelærere ser både positive og negative sider av populærkulturens påvirkning på barns lek. En negativ side som kommer frem er at mediene kan føre til en kommersielt påvirket lek, hvor barna kan oppleve statusforskjell grunnet leker de har eller klærne de går med. De negative sidene som skal drøftes mer i denne teksten, er ekskludering og kjønnsstereotypi.

5.2 Barns valgfrihet

Når det har seg slik at leken og samfunnet utvikler seg, kommer det hele tiden nye former for leker og uttrykksformer. Det som dagens voksne lekte med i sin barndom, er nok ikke alltid like populært hos barna i barnehagen. Derfor er det viktig at barna får bruke sin rett til medvirkning. Medvirkningen handler om at barna får sagt sine meninger og at de meningene blir hørt. Informantene fortalte at de fokuserte mye på medvirkning og at de kontinuerlig har samtaler med barna om dette. Erik påpekte at medvirkningen som skjer, kommer an på hvilken ansatt som er til stede. Medvirkning er viktig og har blitt en del av det norske regelverk, så barnehagene burde få alle ansatte til å la barna medvirke i størst mulig grad, uansett alder eller kjønn. Som Erik nevner, er det en god mulighet for at de yngre barnehagelærerne som selv har vokst opp med spill, serier og filmer, har et bedre forhold til populærkulturen. Det har nok ikke bare med alder å gjøre, det handler nok mest om personlige interesser og erfaringer med populærkulturen. Barnehagelærere som har gode erfaringer med populærkulturen og vet hva som inspirerer barna til lek, vil klare å bruke det på en bedre måte enn de som har motsatte erfaringer. Johansson skrev i sin strategi at barnehagelæreren kan prøve å forstå det barna gjør og forstår leken, som læring. Det betyr at den voksne ikke trenger å delta i alle læringssituasjoner barna har, men at barna fritt kan lære ut ifra egen lek. Når den voksne forstår barnas lek, vil den voksne klare å invitere til læringssituasjoner i leken og samtale mer om temaet. Som nevnt over, i Vygotsky sin teori, lærer barn mye av dette sosiale samspillet de har i leken. Som Lillemyr skrev bør man se på barn som subjekter, og se på utviklingen og samspillene som transformasjoner. Da vil man få et bedre syn på hvordan barna hele tiden prøver å initiere, bevare og forbedre det lekemiljøet som de er en del av.

Alle informantene fortalte om barnas frie bruk av musikk. Bratterud et al. skrev at barns medvirkning er deres mulighet til å bruke barnehagens rom og materialer fritt. Ingrid legger til at hun fokuserer mye på barnas frihet og bestemmelse, og forteller om måten hun

bruker dette når barna velger mønster til printeark og perlemønster. Ingrid nevner at det er viktig at barnehagen hører på barna, og kjøper leker som de vil ha.

Det er spennende å se på det Anne fortalte med at barnehagen dro på forestilling for å se Folk og røvere i Kardemomme by. Fordi barnas påvirkning gjorde at de dro på en forestilling. Det er fint å se at de ansatte tar barnas ønsker og interesser med i planleggingen. Som nevnt tidligere i denne teksten, vektlegger Barnehageloven §3 nettopp dette med at barn får ta del i planleggingen. Anne sin avdeling hadde lekedag, noe som de andre informantene ikke hadde. Lekedagen gikk ut på at barna selv fikk ta med sine egne leker hjemmefra. Det fine med at barna tar med egne leker er at de kan leke med vennene sine og planlegge hvilke leker de skal ha med dagen før. Barna får medvirke på hverandres lek og barnehagelæreren kan lære litt mer om barnas lekevaner.

5.3 Inkluderende eller ekskluderende lek?

Inkludering handler om at barnehagelæreren tilpasser miljøet og gir alle en reel mulighet til å delta i det sosiale felleskapet. Alle informantene mente at de la til rette for at barna får et inkluderende miljø på avdelingen, og at leken inspirert av populærkultur gir de felles forankringspunkt. For at leken kan bli en inkluderende aktivitet for alle, mente informantene at det barna opplever fra populærkulturen binder dem sammen, uansett språk eller alder. Erik fortalte at han aktivt gikk inn for å finne ut hva barna på avdelingen var interessert i og hva de så på TV, slik at han kunne trekke de inn i leken. Det er nok ikke alle barnehagelærere som har tid til å se på Barne-TV bare for å lære hva som er populært for dagens barn. Mange vil nok derfor bare bruke det av populærkultur som de har innblikk i fra før av.

Gunnestad beskriver inkludering som en sammenhengende prosess der hvert enkelt barn får delta, og hvor barnehagen godtar barnas ulikheter. Som informantene har sagt, kan populærkulturen hindre inkludering ved at alle barna ikke vet hvordan leken gjennomføres. Det er veldig ulikt hvor mye hvert enkelt barn får se på serier og filmer, da kan barnehagen legge til rette for utforskning innenfor de ulike temaene. Det at enkelte barn får se mer tv gjør at noen barn vil styre leken mer, og ta rollen som sjef. Öhman skriver at barna tar ulike roller i leken, for eksempel som forteller eller regissør. Sjefen blir gjerne den som har mest kontroll på filmens handling og vet hva karakterene sin rolle i filmen er. Dette er

gjærne de eldste, og det passer til det Johansson skriver. Hun skriver at de yngre barna gjærne lærer av de eldre, og at leken ofte går ut på å imitere de eldre barna sin lek.

Larsen og Slåtten skriver at vennskapet og leken i barnehagen vil gi barna erfaring med å delta i et demokrati. Barnas frihet blir også begrenset hvis det er manglende inkludering på avdelingen, skriver Larsen og Slåtten. Det Anne fortalte at hun gjorde, var å ha samtaler med barna om de ulike mediene. Når en av ungene hadde begynt å spille Minecraft, satt hun seg med en gruppe og snakket om karakterene og hva spillet gikk ut på. Dette er en fin måte hvor den voksne kan få beholde kontrollen når barna skal få innblikk i de ulike mediene. Og den voksne kan gi barna et felles mål eller forankringspunkt i leken.

Lekens ekskluderende side kommer frem når barna har mye ulike interesser og handlinger de vil utføre. Hvor barna ikke klarer å ha dette felles fokuset, men heller fokuserer på hver sin lek. Her kommer også kulturforskjeller inn, og hvordan miljø familiene har rundt populærkulturen og mediene. Ut ifra de ekskluderende sidene som er nevnt i denne teksten, kommer det frem at barna ser ulik mengde med TV. Dette gjør at noen barn vil bli satt utenfor leken som foregår rundt disse mediene. Som nevnt tar barn gjerne en rolle i leken, som for eksempel sjefsrollen. Når det ofte er de eldre barna som har mer kjennskap til mediene og kontroll på handlingene i seriene og filmene, tar de gjerne denne sjefsrollen. Dette kan føre til at de yngre barna i leken kan føle seg litt undertrykket i leken. På lekedagen til Anne kan man raskt tenke seg at hvis 3 av 4 gutter i en vennegjeng tar med dinosaurer, og den siste gutten tar med en bil, vil dette kunne føre til utestengelse fra leken.

5.4 Kjønnsproblematikken

Når det kommer til kjønnsproblematikk, kom det overraskende utsagn fra informantene. De mente at det var tydelige skiller på hvordan kjønne leker og hadde klare bilder på hvordan disse ulikhetene kom frem i leken. Før vi går nærmere inn på det vil jeg minne om at undersøkelsen har for få intervjupersoner for å kunne si noe om hva majoriteten av pedagogiske ledere mener om kjønnsproblematikk i lek, men den vil likevel trekke frem noen relevante synspunkter.

I 1985 nevner Nilsen de tradisjonelle kjønnsrollene som barnas lek trekkes mot. De snille, hjelpsomme og uskyldige jentenes lek, ble ødelagt av de fysiske og voldelige guttenes vandalisme. Argumentet styrkes av Löfdahl sitt eksperiment da hun skulle bryte opp den kjønnsstereotypiske leken. Hun hadde ikke mye suksess, men hun fikk se nærmere på

hvordan kjønnene reelt oppfører seg i den frie leken. Maccoby og Jacklin gjennomførte en studie hvor de skulle registrere forskjellene i leken, hvor forskjellen som kom frem var at mesteparten av guttene hadde en mye mer fysisk og voldsom lek. Dette stemmer med det informantene forteller, som forteller at kjønnsforskjellene er fremtredende i leken. Denne forskjellen ser man også i populærkulturen, ved at jentenes leker og klær har mye glitter og rosa farger, guttenes klær er ofte mer action basert og gjerne blå. Som Erik forteller, deltar jentene noen ganger i Ninjago-leken til guttene, men da lager de egne ninjaer med rosa hår og rosa drakt. Erik mener at Ninjago-leken i barnehagen er en lek som guttene holder på med, og er mer fysisk. Derimot jentenes lek den baserer seg ofte på å lage show og fremføringer med musikk, sang og dans. Erik legger til at han fokuserer mye på arbeidet med kjønn, siden han er en mann i et yrke hvor flertallet er kvinner. Ingrid forteller at jentene gjerne leker rolige leker, gjerne å kle på My Little Pony, perle og tegne havfruer og enhjørninger. Anne som jobber med barn ned i 3 årsalderen, ser mer drama og spenning i leken til guttene, jentene leker dyr og familie.

Larsen og Slåtten skriver at det ikke er mediene som bestemmer vår oppfatning, men at de gjerne viser stereotypiske kjønnsroller. Barna kan finne rollemodeller av alle slag i mediene, men vil fokusere på det som er sosial akseptert. Et motargument her er at når barna ser mer og mer på TV-serier og filmer, blir de påvirket av det. Medienes påvirkning vil nok trekke barna mot de kjønnsrollene de føler seg truffet av. Hvis en gutt føler seg mer lik en jeger enn en prinsesse, vil nok gutten gjerne ta rollen som jeger i leken. Hislam skriver at barna handler ut ifra sin egen personlige historie. Og dette kan stemme, men mye av den historien bli skapt gjennom oppveksten hjemme og gjennom populærkulturen som barnet blir eksponert for. Før ble gjerne barna eksponert for ulike arbeidsroller ved å se politi, brannmenn og de som arbeidet fysisk når de lekte i gatene. Her kan si muligens se en nedgang siden barn leker mindre i gatene og mer inne i eget hjem, og får mer inntrykk av populærkultur. I stedet for å ta disse rollene som politi og brannmann, velger barna å være ninjaer fra Ninjago eller karakterer som Pikachu fra Pokémon.

Anne legger til at det er fint at mennesker har forskjellige interesser, slik at alle ikke blir helt like. Det som Anne forteller til slutt tenker jeg er et godt syn å ha. For det er ikke slik i barnehagen at vi vil utjevne alle barns forskjeller, men gjerne bruke disse forskjellene på en god måte i både lek og læring. Man trenger ikke å se på kjønnsforskjellene som et problem, men som en mulighet.

6. Avslutning

I denne teksten har det blitt sett på hvordan barnehagelærere opplever at populærkulturen virker inn i barns lek. Det har blitt sett på at rollelek og konstruksjonslek er arenaer hvor populærkultur er lett å bemerke og hvordan mediene virker inn på leken. Man kan se at populærkulturen gjerne sprer seg i alle retninger i samfunnet, at når det blir laget filmer, er de raskt ute med å lage både leker og klær som skal fenge barnas interesser. I barnehagesammenheng ser vi at dette kan påvirke barna både i en positiv og negativ retning.

Innledningsvis ble det stilt noen spørsmål, som for eksempel hva denne overfloden av medier rettet mot barn, gjør med barnas lek. Denne overfloden av medier endrer barnas lekestruktur, som kjønnsroller og hvor barna tar inspirasjon fra. Mediene påvirker også hvilke barn som leker sammen og grunnene til at de leker sammen. På spørsmålet om hvilke tanker barnehagelærere har om denne påvirkningen, ser vi at de argumenterer for at det er godt med utvikling. De mener at påvirkningen fra populærkulturen bidrar til denne utviklingen. Informantene nevner at påvirkningen vil skje i stor grad uansett, da kan man bruke det som en mulighet til lek og læring. Om disse mediene er negative eller positive for barns lek, spørres på øyet som ser. I denne teksten har det kommet frem at det er negative sider med populærkulturen i barns lek, men at de positive sidene kan brukes, og at de ansatte kan legge til rette for bruk av medier og sørge for en god påvirkning.

Siden populærkulturen tar stor plass i barns liv som blir ført videre til barnehagen, har medvirkning vært et sentralt begrep i undersøkelsen. Populærkulturen kommer mer til uttrykk når barna får medvirke i sin egen hverdag som gjennom valg av musikk, sang, skuespill, hva de skulle tegne og perle. Informantene kunne se både positive og negative sider ved populærkulturens innvirkning på barns lek, fordi det kan oppleves både som inkluderende og samlende, men også ekskluderende og avvisende. Vi har sett eksempler på hvor lett leken kan smitte over og hvordan barnehagelæreren kan legge til rette for dette arbeidet. Barnas rolle har også noe å si, fordi vi kom frem til at barna med mest erfaring gjerne tar sjefsrollen i leken og kan bestemme over resten av gruppen. I teksten og i innsamlingen av empiri ble det synlig hvor tydelig skillet er når det kommer til kjønnsforskjeller og kjønnsstereotipi, både i barns lek og i populærkulturen.

Jeg kom frem til at forskjeller kan være greit, så lenge barn får leke med sine egne interesser og utforske leken. Det er viktig at personalet er bevisst på sine holdninger til

kjønnsstereotypi. Og er klar over at media skiller raskt på gutte- og jenteleker, da blir det barnehagens ansvar å hindre en slik forståelse av lekemateriell.

I videre arbeid med denne problemstillingen hadde det vært interessant å se mer på om barna opplever statusforskjeller i lek, de tydelige kjønnsforskjellene og hvordan kjønnsstereotypien kommer frem i ulike filmer og serier, med eksempler. Her ville det vært spennende å se om kjønnsforskjellene er så store som informantene fikk det til å lyde. En annen problematikk som hadde vært interessant å arbeide mer med, er å se på hvordan barns aktivitetsnivå blir påvirket av det økende nivået med TV-titting. Og det er tydelig at dette er et felt som ikke er ferdig forsket på, da populærkulturen er i stadig endring.

I denne undersøkelsen har det deltatt få deltagere, derfor kan ikke denne undersøkelsen si noe om hva alle barnehagelærere tenker om populærkulturens innvirkningskraft i barns lek, men hva 3 barnehagelærere, fra ulike arbeidssteder og erfaringer mener. Det jeg har funnet ut av i denne kvalitative undersøkelsen, er at populærkulturen innvirkningskraft på barns lek kan oppleves som både positivt og negativt. Positivt som at det kan skape et felles leketema i barnehagen, som bidrar til fellesskapsfølelse, tilhørighet og nye vennskap. Og negativt som at det kan gi føringer på kjøpepress av nye leker, og følelse av ekskludering fordi mange har ikke de samme referansene i media som majoriteten har. Et annet viktig punkt er barnehagelærerens holdninger til stereotypiske jente- og gutteleker, hvor media har stor makt til å definere hva gutter og jenter leker med. I et samfunn preget av høyt trykk av populærkultur er det viktig at barnehagelærere følger godt med på hvilke erfaringer barna tar med seg til barnehagen, og er tilstede i leken slik at temaer fanges opp. Samtidig må de være bevisst på sine holdninger og være kritiske til populærkulturens påvirkningskraft hos barn.

7. Litteraturliste

Barnehageloven. (2005). Lov om *barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.

<https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§3>

Bratterud, Å, Sandseter, E. B. H., & Seland, M. (2012). *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen: Barn, foreldre og ansattes perspektiver*. NTNU samfunnsforskning.

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal.

Falck-Pedersen, T. & Iversen, A. B. (2018). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Pedlex.

Gunnestad, A. (2014). *Didaktikk for barnehagelærere: En innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hislam, J. (1996). Kjønnforskjeller i barns lek. I J. R. Moyles (Red.), *Slipp leken inn i skolen* (s. 52-64). Ad Notam Gyldendal.

Johansen, S. L. (2015). *Barns liv og lek med medier*. Cappelen Damm akademisk.

Johansson, E., Fugelsnes, K., Mørkeseth, E. I., Røthle, M., Tofteland, B. & Zachrisen, B. (2015). *Verdipedagogikk i barnehagen*. Universitetsforlaget.

Johansson, E., & Jahr, M.-C. (2013). *Små barns læring: Møter mellom barn og voksne i barnehagen*. Gyldendal akademisk.

Korsvold, T. (2016). *Perspektiver på barndommens historie*. Fagbokforlaget.

Korsvold, T. (2020, 8. desember). Barnehageloven. I Store norske leksikon.

<https://snl.no/barnehageloven>

Kunngjøring av redigert versjon av Grunnloven kap. E og F. (2014). *Kunngjøring av Stortingets vedtak 27. mai 2014 om redigert versjon av Grunnloven kapittel E. og F. som følge av vedtatte grunnlovsforslag om menneskerettigheter*. (FOR-2014-06-20-778).

Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2014-06-20-778>

Larsen, A. K., & Slåtten, M. V. (2019). *En bok om oppvekst: Samfunnsfag for barnehagelærere* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Lillemyr, O. F. (2011). *Lek på alvor: Barn og lek - en spennende utfordring!* (3. rev. utg.). Universitetsforlaget.

Løkken, G., & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. utg.). Universitetsforlaget.

Medietilsynet. (2021). *Småbarn og medier 2020: Foreldres erfaringer med 1–5-åringers medievaner*. Medietilsynet. https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/210209-smaabarn_og_medier_2020.pdf

Nilsen, R. D. (1985). *Rollelek*. Tano.

Nyjordet, B. M. (Red.). (2018). *Barns mediehverdag*. Cappelen Damm akademisk.

Statped. (2020, 13. november). *Hva er inkludering*.

<https://www.statped.no/temaer/inkludering/hva-er-inkludering/>

Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere* (2. utg.). Gyldendal akademisk.

Trageton, A. (1995). *Leik med materiale: Konstruksjonsleik 1-7 år*. Høgskolen Stord/Haugesund.

UngMed. (u.å.). *Hva er medvirkning?* Hentet 1. desember 2021 fra

<https://ungmed.no/engasjer-deg/hva-er-medvirkning/>

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum.

8. Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Samtykkeskjema for intervju:

Vil du delta i

Forskningsprosjektet *Hverdagspraksiser*?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å involvere barnehagelærerstudenter i forskning som bidrar til mer kunnskap om hverdagspraksiser som fremmer lek, kommunikasjon og tilhørighet i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom *Hverdagspraksiser* skal barnehagelærerstudentenes Bacheloroppgaver knyttes til forskning som skjer ved Universitetet i Stavanger ved Institutt for barnehagelærerutdanningen, og det nasjonale barnehageforskningssenteret FILIORUM finansiert av Norges Forskningsråd. Det overordnede målet for alle Bacheloroppgavene er å få mer kunnskap om hverdagspraksiser i barnehagen innenfor temaene: digital kompetanse, lek, tilhørighet/mangfold, kreativitet, bærekraft og ledelse.

Problemstillingene vil variere innen rammen av de tematiske områdene.

Studentenes Bachelorsoppgaver tilsvarer 15 studiepoeng (1/4 studieår) og datagrunnlaget de bygger oppgavene sine på er korte observasjoner i barnehagen, intervjuer, eller spørreskjema. Dataene som samles inn skal i første rekke brukes til studentenes Bacheloroppgaver, men vi vil også i dette brevet spørre om lov til å bruke dataene videre i forskning i FILIORUM – Senter for barnehageforskning.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger (UiS) ved Institutt for barnehagelærerutdanning og FILIORUM – Senter for barnehageforskning er ansvarlige for prosjektet. Samarbeidspartnere er barnehageeiere i Rogaland som har kommet med ønsker om tema de vil ha belyst gjennom studentenes Bacheloroppgaver.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i prosjektet fordi du arbeider i en barnehage eid av en av våre samarbeidspartnere i prosjektet. Barnehageeier har valgt ut barnehagen du arbeider i til å være med i prosjektet. Spørsmål om deltakelse sendes til alle ansatte i denne barnehagen som er aktuelle for studentenes problemstillinger. Det er ikke sikkert du vil inngå i datainnsamlingen, selv om du gir tillatelse.

Hva innebærer det for deg å delta?

Ved å delta i prosjektet vil barnehagelærerstudenter ved UiS få mulighet til å besvare problemstillinger

i sine Bacheloroppgaver gjennom tilgang til praksisfeltet som videre bidrar til forskning om hverdagspraksiser i barnehagen.

Metoder som vil bli brukt er ikke- deltakende observasjon, deltakende observasjon, intervju og spørreskjema. Ikke-deltakende observasjon betyr at studenten er til stede og observerer barn og ansatte i barnehagen uten at de selv deltar aktivt i det som foregår. Deltakende observasjon er nødvendig når studentene skal prøve ut didaktisk opplegg sammen med ansatte og barn i barnehagen. Det er ikke lov å gjøre lyd- eller videoopptak. Opplysningene registreres gjennom studentenes notater som vil være anonymisert og oppbevart på sikker maskinvare. I den ferdige oppgaven vil det ikke være mulig å gjenkjenne barn, ansatte eller barnehagen dataene er samlet inn i. Det er kun studenten som har opplysninger om dette. Studenten har taushetsplikt, og ingen, heller ikke veileder, vil vite hvilke barn eller hvilken barnehage dette dreier seg om. I de tilfeller observasjon i barnehagen er aktuelt vil studenten forholde seg til gjeldende korona-restriksjoner og smittevernsprosedyrer. Gjennom spørreskjema eller intervju med ansatte vil det ikke åpnes for spørsmål om enkeltbarn.

Ved intervju er det kun tillatt å skrive notater, mens spørreskjema fylles ut og registreres elektronisk. Det kan i noen tilfeller være aktuelt å lagre data innsamlet via intervju, spørreskjema, eller observasjon, til videre forskning i FILIORUM. Data lagres på sikker server og krever tillatelse av involverte.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger og data samlet inn om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

I tilfeller der det gjøres observasjon av ansatte i barnehagen vil kun de ansatte som har gitt samtykke bli observert. Samtlige ansatte som skal intervjues må ha gitt tillatelse til dette. I gruppeintervju må alle som intervjues ha gitt slik tillatelse. Det skal ikke gjøres lyd-, bilde- eller videoopptak.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun student som vil ha tilgang til opplysninger om ditt navn, hvilken barnehage du arbeider i, og andre detaljer knyttet til datainnsamlingen. Veileder og prosjektgruppe ved UiS vil ha tilgang til anonymiserte data som samles inn. Deltakere vil ikke kunne gjenkjennes hverken i Bacheloroppgaven til studentene eller i eventuelle andre publikasjoner der dataene brukes.

Alle data vil ivaretas gjennom sikker lagring i tråd med UiS retningslinjer, og vil anonymiseres slik at opplysningene ikke vil kunne spores tilbake til kilden. Dette kan gjøres ved at

barna/barnehageansatte/barnehagen får fiktive navn eventuelt nummer. Dataene oppbevares på tilgangsbegrenset og passordbeskyttet maskinvare.

Barnehageeierne som har deltatt i prosjektet vil kun få tilgang til resultater gjennom studentenes Bacheloroppgaver der ansatte, barn, og barnehager er anonyme.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres innen Bacheloroppgaven er godkjent slik at ingen data kan spores tilbake til kilden, noe som etter planen er februar 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet (etter at data er samlet inn, men før oppgaven er avsluttet og dataene anonymisert), har du rett til:

- innsyn i data og personopplysninger som er registrert om deg. Du har også rett til å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet og eventuelt slettet opplysninger om deg,
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Etter at anonymisering er foretatt kan du ikke identifiseres i datamaterialet og det vil derfor ikke være mulig å hente ut data om deg.

Ønsker du mer informasjon om datainnsamlingen, kan dette fås ved henvendelse til prosjektansvarlig ved UiS (se kontaktinformasjon på samtykkeskjema).

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Institutt for barnehagelærerutdanning/FILIORUM, Universitetet i Stavanger ved professor/senterleder FILIORUM Elin Reikerås elin.reikeraas@uis.no, eller administrativ koordinator FILIORUM Secilie Schelbred filiorium@uis.no
- Vårt personvernombud: Rolf Jegervatn rolf.jegervatn@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Elin Reikerås

Secilie Schelbred

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hverdagspraksiser*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i observasjon i barnehagen
- å delta i intervju og/eller spørreskjema

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles i henhold til de tillatelser jeg har gitt ovenfor.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide:

Problemstilling: Hvordan opplever barnehagelærerne at populærkulturen virker inn på barns lek i barnehagen?

- Populærkultur er en fellesbetegnelse for kulturelle sjangre, uttrykk og områder som har vid utbredelse og stor popularitet, for eksempel pop- og rockemusikk, tegneserier, film og tv, videospill og internett.

Resultatet av svarene vil bli brukt i bacheloroppgaven min som handler om hvordan digitale virkemidler påvirker barns lek. Svarene er anonyme. Jeg er ikke ute etter å få noe fasitsvar, er ute etter tanker og refleksjoner som kan hjelpe meg når jeg skal skrive bacheloroppgaven min. Jeg har bare min lille kunnskap og meninger fra det lille jeg har vært i barnehager, mens du er mer erfaren så svarene dine vil hjelpe meg.

Intro:

- Antall år som barnehagelærer – utdanning:
- Type barnehage:
- Aldersinndeling på avdeling:
- Antall barn på avdelingen:

TEMA	SPØRSMÅL	OPPFØLGNINGSPØRSMÅL
Lek	Hva tenker du er med å påvirke barns lek?	
Digitale medier og populærkultur	Opplever du at barna blir inspirert av populærkulturen når det kommer til valg av lek i barnehagen? Eksempler: Filmer, musikk, TV-serier og ulike karakterer.	Ser du noe av dette i noen andre situasjoner enn lek? Hvordan kommer dette til uttrykk? Benytter de rekvisitter tatt med hjemmefra?
Lek	Hvilke leker er det du spesielt ser at barna tar inspirasjon fra disse mediene? <ul style="list-style-type: none"> • Konstruksjonslek • Rollelek • Funksjonslek • Symbollek • Hermelek • Parallelllek • Regellek • Sanglek	
Bruke det til lek og medvirkning	Benytter dere elementer fra populærkulturen som inspirasjon til barns lek? Hvordan? Hvordan får barna medvirke når det kommer til valg av for eksempel musikk eller film?	Er dere lydhøre for barns signaler når det gjelder eventuelle ønsker om å trekke populærkulturen inn i leken i barnehagen? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvordan?
Inkludering	Opplever du at leken som utspiller seg med inspirasjon fra populærkulturen er inkluderende? Ekskluderende? Hvorfor/hvorfor ikke?	
Kjønn	Opplever du noe forskjell i hvordan guttene og jentene blir påvirket av disse mediene?	Hvordan kommer dette til uttrykk?

Positivt eller negativt?	På hvilken måte vil du si at digitale virkemidler og populærkultur påvirker leken på enten en positiv eller en negativ måte?	Hva tenker du om å benytte populærkulturen i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Fordeler/ulempes
Avsluttende spørsmål	Noe du mener jeg bør ha med i oppgaven min som omhandler dette temaet?	